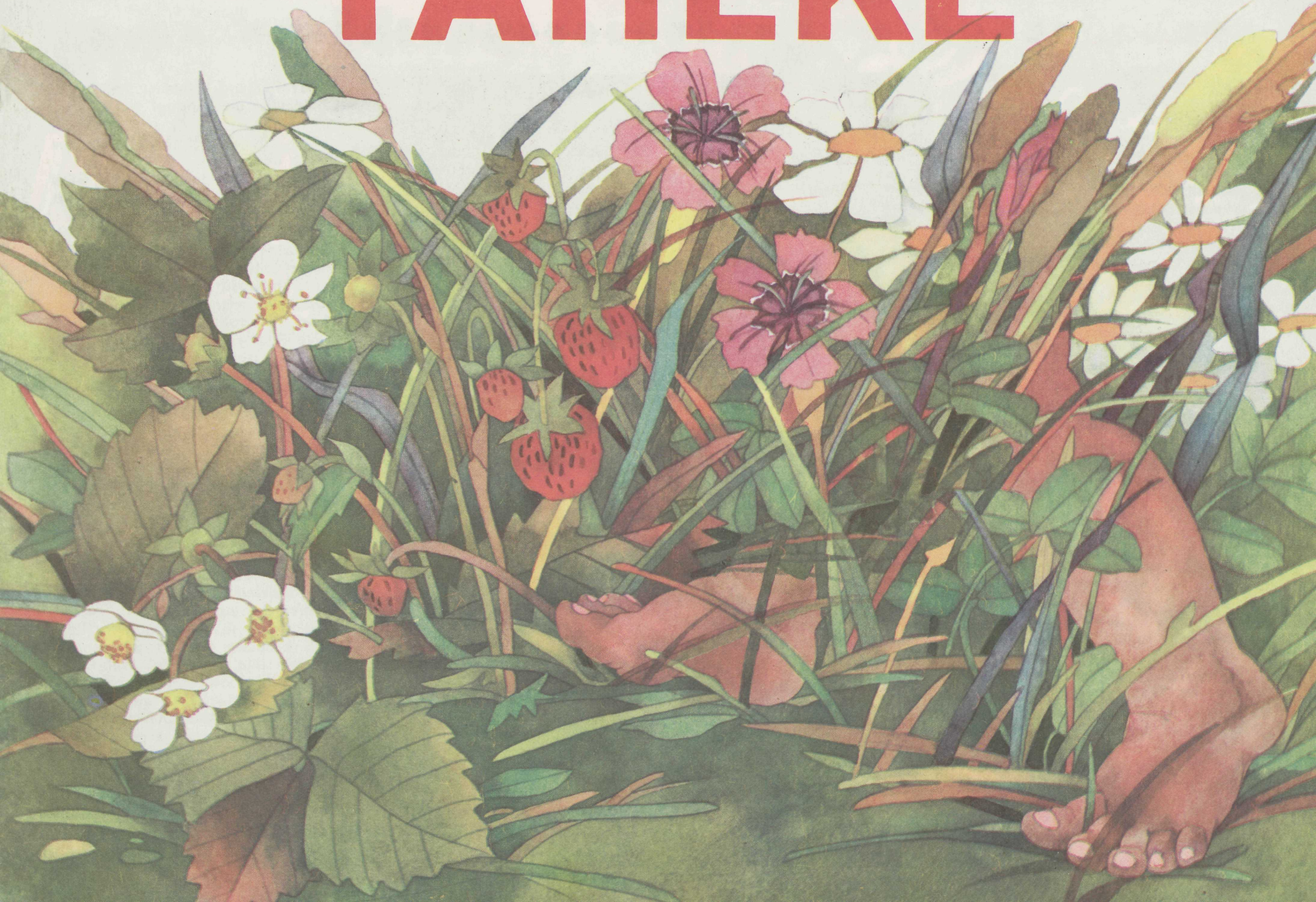

NR.7

TĀHEKE

1986

ISSN 0134-2266

Suure pere suvepäevad

Pildistanud ARVI KRIIS

«Heinamaale! Mina ka, mina ka . . .»
kilkab väike Taavi.

«Aga vaata, et sa seal virisema ei
hakka,» hoiatab Ingrid ja ulatab väi-
kevennale käe.

Ingrid on harjunud nooremate eest
hoolitsema. Ingrid Õim lõpetas
Puurmanni Keskkooli viienda klassi.
Tal on neli nooremat õde-venda.
Margus läheb sügisel neljandasse,
Olivia esimesse klassi. Daisi on viie-
aastane. Tema koolis ega lasteaias
ei käi. Daisi abistab kodus vanaema
ja mängib Taaviga. Taavi saab sügi-
sel kolmeseks.

Suvevaheajal on kogu lastepere
kodus. Siis saab kõike koos teha.
Suvel on maal nii palju tööd, et
ema-isa kahekesi jääksid küll hätta.
Heinamaale lähevad kõik viis. Ja re-
hadki on kõigil peale Taavi. Ema-isa
õpetavad Oliviat ja Daisit kaarutama
ja loogu võtma. Ingrid ja Margus
proovivad juba heina rõuku tõsta.
Isa vaatab, et hangutäied õigesti
paika saavad. Rõuk peab ilus välja
nägema ega tohi vihma sisse võtta.
Isa ütleb ikka, et ilusal ilmal on hei-
naajal kulla hind. Päikese käes kuiva-
nud hein lõhnab magusalt. Ilmatu
mõnus on lakas heina kinni tallata.
See on laste lemmiktöö.

Kui Mustik ilusat heina saab, annab
ta head piima. Mustik on tark ja tasa-
ne lehm. Ta laseb Ingridil end lüps-
ta. Õieti Ingrid alles õpib seda tööd.
Praegu söidab ema iga päev lõuna
ajal jalgrattaga karjamaale Mustikut
lüpsma. Sinna ema lõuna kulubki,
sest karjamaa on kaugel. Õhtul too-
vad Ingrid ja Margus loomad koju,

päeval käivad köietamas ka.
Rohimine on muidugi igavam kui
heinatöö.

«Ega töö peagi lõbus olema,»
ütleb ema.

«Parem tehke aeglaselt, aga hästi
korralikult,» õpetab ta. «Küll siis
kiirus ka tuleb.»

Juurviljapeenarde rohimine läheb
ruttu. Hulgakesi saab umbrohist
mõne õhtuga võitu. Kevadel võttis
pere kolhoosilt hooldada söödapee-
dipõllu. Linnalapsed Katre ja Mait
tulid ka appi. Tööd tehakse kogu
suve. Sügisel peab ise saagi korista-
ma. Päris põnev, kui suureks peedid
kasvavad. «Mida suurem saak, seda
parem tasu,» teavad hoolsad töö-
mehed.

Sellel suvel on üldse palju uut. Vara-
kevad elitas isa metsaveerule
vahva väikese maja, kus on mõnus
koos mängida. Nüüd aga ehitab isa
päril maja, õieti küll majale teist
korrust. Perele on rohkem tube vaja.
Isal on mitu abilist. Margus tahab ka
meeste hulgas olla. Margus ja isa
teevad meestetöid ikka kahekesi.
Remondivad koos autot, saevad ja
lõhuvaid puid. Tüdrukud käivad
emaga toa ja lauda vahet. Olivia
viib kanadele juua. Ingrid annab
pörsale süüa. Daisi kallab Kitile piima
kaussi. Taavi teeb igale loomale pai.
Pikad suvepäevad on ees. Peenral
punavad maasikad, puhkevad roo-
sid. Varsti saab oma aiast noppida
sõstraid ja karusmarju, maitsta
esimesi õunu.

HELJU KOGER

Suur Rõõm OTT ARDER ja väike Mure

AMMUUUUU!

EKS ELANUD KORD ÜHESKOOS
SUUR RÕÕM JA VÄIKE MURE.
RÕÕM OLI AINA RÕÕMUHOOS
JA MURES OLI MURE.

RÕÕM LAULIS, HULLAS, MÄRATSES
JA TEGI KÜLASKÄIKE,
KUID MURE KODUS MURETSES,
NII ÜSIK JA NII VÄIKE.

EI MURE OLNUD TUSANE,
TAL OLI OMA TÕDE —
TA OLI RÕÕMU TASANE
JA ÕIGE MÖTLIK ÕDE.

SIIS ÜHEL PÄEVAL JUHTUS NII,
ET VÄIKE MURE SURI.
SEL PÄEVAL RÕÕMU POLNUDKI,
ILM OLI HOOPIS KURI.

ÕHTU JÕUAB. KARJANE
KÜLA VAHEL SAMMUB.
KOJU JÕUDNUD KIRJU LEHM
LAUDAUKSEL AMMUB.

LEHM EI AMMU NIISAMA,
LEHMAL TÕSI TAGA.
AMMU ALGAS KODUTEE
RASKE UDARAGA.

PEREEMA ÕUELE
TÕTTAB LÜPSIKUGA.
PEAGI PURSKUB UDARAST
SOOJA PIIMA JUGA.

ÕÖSEL LAUDAS LESIDES
LEHM ON VAIT, EI AMMU.
PIKA PÄEVA RÄNNUTEKS
AMMUTAB TA RAMMU.

VARAVALGES JÄLLE LEHM
TÕTTAB KARJAMAALE.
HOMMIKUTI AVATAKSE
LINNAS PIIMASAAL.

Suvel maal

ENO RAUD

ON TORE OLLA SUVEL MAAL,
KUI LEHMAD SÖÖVAD KARJAMAAL,

KUI PÄIKE METSAS SÄRATAB
JA PESAS LINDE ÄRATAB.

KUI SOOJALT LÖHNAB HEINAKAAR
JA AIAS KÜPSEB VALGE KLAAR,

KUI VAHEL SEKKA LÖÖTSUB TUUL
JA PÄHKLIKOBAR ÖÖTSUB PUUL,

KUI KULDSEID LILLI TÄIS ON MAA
JA OTSA VAARIKAD EI SAA.

ENO RAUD Pesa

KUI SA KÖNNID MÕÖDA KESA,
MÄRKAD LÖPUKS VÄIKEST PESA,
MIS ON VÄIKSEID MUNE TÄIS.
KES KÜLL MUNEMAS NEID KÄIS!

Kui mu õde Jaana väike oli, tuli talle aeg-ajalt tuju hoobelda.

«Aga mina oskan vene keelt!» hooples Jaana. «Papaa, maamaa, idii sjudaa.» «Aga mina oskan saksa keelt!» hooples Jaana. «Meine Mutter, dein Butter!» «Aga mina oskan karjase keelt!» hooples Jaana. «Sibina eibi mõisbita mibinu jut-bitu!»

Kodurahvas ei pannud Jaana juures midagi imeks, seevastu külalised olid alati üllatunud.

JAAN RANNAP

Hane

«Helde aeg!» hüüatasid nad. «Kuskohast laps seda kõike õppinud on?»

«Mis Jaanal viga elada,» tunnistasid nad. «Kolm kohalikku keelt suus.»

«Ikka neli, ikka neli,» parandas Jaana kähku. «Eesti keelt mõistan ma ju ka.»

Ükskord, kui me naabrite õuel keksu hüppasime, tuli Jaanale jälle kiusatus kiidelda.

«Aga mina oskan vene keelt.»

Naabrilapsed ei teinud teist nägugi.

Juhtum Võrumaal

ENO RAUD

SEAL, KUS LAIUB VÖRUMAA,
LEIDSIN TAMMETÖRU MA.
PANIN TÖRU TASKUSSE
JA NÜÜD MUL ONGI TASKUS SEE.

Illustreerinud HELDUR LARETEI

MUIA VEETAMM

Vaarikate aegu

TÄNA METSA LÄHEVAD
MARJUD, MARJED, MAARIKAD.
ASJATA EI LÄHE NAD —
VALMINUD ON VAARIKAD.

KÖRGED VARRED LASKUNUD
LAUSA LOOKA, KUNA NAD
LATVADENI RASKUNUD
VAARIKAIST, MIS PUNAVAD.

PEAGI PANGED PILGENI
MARJUL, MARJEL, MAARIKAL.
KÜLL ON UHKE HULGI NII
KÄIA METSAS VAARIKAL.

keel

«Aga mina oskan saksa keelt!» põrutas Jaana.

Ka Jaana saksa keel jättis Jürit-Marit ükskõikseks, samuti karjasekõne. Jaana nägu läks mossi. Niisuguse asjaga ei olnud ta harjunud. Siis märkas ta hanesid, kes seaaediku ääres rohtu naksisid.

«Aga mina oskan hanede keelt!» kuulutas Jaana üle õue. «Tahate, ma näitan?» See mõjus. Nüüd vajasid naabrilastel suud lahti. Võidukalt särades marssis

Jaana seaaediku juurde, soputas käsi nagu tiibu ja kaagutas: «Gaa-ga-ga-gaa!»

Mõni hetk hiljem põgenes Jaana kiljudes mööda õue, vihane isahani tihedalt kannul.

Jaana, Jaana. Kas ma sulle küll ei rääkinud, et kõnele vene keelt, kõnele saksa keelt, keegi ei pane pahaks, kui midagi viltu läheb või hääldamine halb on. Hane keelega ja hanedega on teine lugu. Nemad kipuvad nokaga näpistama.

Viis suud ja kümme kõrva

HILLI RAND

Ikka on nii, et kui ema hakkab ühe lapsega rääkima, tahavad ka teised tingimata just samal ajal temaga kõnelda.

Räägivadki siis kõik korraga ja ema ei saa ühegi jutust aru. Nii-siis püüab igaüks veel valjemat häält teha ja ema saab veel vähem aru. «Ma ei kuule midagi,» pahandab ema. «Ma ei saa ju teie kõigiga korraga rääkida.»

Kuid lastel on väga raske ükshaaval rääkida. Meelest läheb ju ära, mida ütelda tahtsid, kui pead nagu poes järjekorras ootama. Veel hullem on, kui isa ja ema tahavad omavahel vestelda. Just siis tuleb kõigil lastel meelde, et nad midagi väga tähtsat on ütlemata unustanud.

Ükspäev ütlesid lapsed emale: «Anna meile paberit, tahame joonistada.»

Ema andis. Poole tunni pärast nad tulid ja näitasid pilte. Vanelmal õel oli ilus maja aiaga, nooremal õel vihmasedu. Ja vennal oli . . . aga mis see tal oli? «See oled sina,» teatas vend emale.

Vene kirjanik
NIKOLAI BULGAKOV

Vana nukk

Tõlkinud VIIVI VARIKSAAR

KUI ANJA JA KATJA SUVILASSE JÕUDSID, HAKKASID NAD KOHE UURIMA AMMU-UNUSTATUD MÄNGUASJU. JA LEIDSID NUKU. NUKK OLI YANA, ARMETU, KATKINE JA INETU.

«KÜLL ON VILETS NUKK,» ÜTLES ANJA JA TAHTIS SELLE HÄSTI KAUGELE ÄRA PEITA. «MISPÄRAST VILETS!» ARVAS KATJA. «MA

KLEEBIN TALLE JUUKSED PÄHE — ÜKS. SEON PAELA JUUSTESSE — KAKS. JA UUE KLEIDI PANEN KA SELGA.»

«OLGU PEALE, ANNA TA PAREM MULLE,» LAUSUS ANJA.

AGA KATJA HAKKAS VAATAMA TEISI VANU MÄNGUASJU.

«Mina,» ehmus ema. «Kas ma näen siis niisugune välja?»
 «Ei, päriselt ei näe, aga ma tahaksin, et sa näeksid,» ütles vend.
 Pildil oli nägu nagu nägu ikka, ainult viie suuga.
 Kõik viis suud naeratasid.
 «Miks mul nii palju suid on?» küsis ema.
 «Igaühe jaoks üks,» ütles vend, «siis sa saad meie kõigiga korraga rääkida ja veel isaga ka.»
 «Kuid üks suu jääb ju siis üle,» arvas ema.
 «See on su enda jaoks,» teatas vend. «See suu võib kinni olla ja puhata, muidu väsid ära.»
 «Aga kui ma nüüd järgi mõtlen,» ütles ema, «siis peaks mul ka viis paari kõrvu olema, muidu ajan teie jutu ikkagi sassi. Viis paari, see on kümme kõrva . . .»
 «Oi,» muutus vend murelikuks, «aga mul ei mahu nii palju vist pildile.»
 «Mõttele,» ohkas ema, «kui mul oleks viis suud, peaksin õhtul viis korda hambaid pesema. Ja oleks mul kümme kõrva ja need kõik korraga valutaksid. Seda ei jõuaks ma küll välja kannatada. Las olla pealegi üks suu ja kaks kõrva, katsume kuidagi hakkama saada.»

Illustreerinud KELLI KAGOVERE

HÄRTA ALBERG Küll ikka saab

SEE OLI ESIMENE VALMINUD MAASIKAS, MILLE EMA AIAST PEENRALT TÕI. TÕNIS AHMAS ISUÄRATAVA MARJA KOHE SUHU. MAIGUTAS VEEL KAUA TAGANTJÄRELE JA ÜTLES:
 «MA TAHAN PALJU, PALJU MAASIKOID!»
 «PRAEGU EI OLE. SA PEAD OOTAMA. LAS PÄIKE PAISTAB NEED ENNE PUNASEKS.»
 NÜÜDSEST PEALE ISTUS TÕNIS LAKALUUGI ALLA ASETATUD REDELI ALUMISEL PULGAL. VAATAS AINA AEDA. ISTUS RAHULIKULT, KÄED RÜPES, KUIGI TAL MUIDU IKKA LEI-

DUS KIIRET TEGEVUST LIIVAKASTIS VÕI MUJAL.

«MIS SA SIIN ISTUD! MIKS SA EI MÄNGI!» KÜSIS EMA. JA TEISEDKI MAJALISED ASTUSID LIGI IMESTAMA, ET KUIDAS KÜLL TÕNISEL ON KANNATUST SEDAVIISI TÜDIMATULT ISTUDA.

«MA OOTAN.»

«KEDA SA SIIS OOTAD!»

«MA OOTAN, ET PÄIKE MAASIKAD ÄRA PUNASTAKS,» KOSTIS TÕNIS KINDLAMEELSELT NING VILKSAS PILGU JÄLLE AEDA.

Kaotajad

ÜLO KIILER

Soojal päikesepaistelisel päeval tuli metsalagendikule karuema väikese po-
jaga. Kui vana karu puhkama jäi, hiilis
pisike pöntjalg omal käel ümbrust
uurima.

Küll oli omapead huvitav. Suure kivi
juures päevitas pisike sisalik. Karupoeg
tahtis temaga mängida, sirutas käpa välja

ja tegi loomakesele karupai. Sisalik aga
käitus nii, nagu sisalikud sellisel korral
ikka: jättis saba patsutajale ja punus ise
kivi alla.

Karupoeg vaatas imestunult mahajäänud
saba.

«Hei, sa kaotasid midagi!» hüüdis ta
sisalikule järele.

Neenetsi muinasjutt

Lugu sellest, kuidas k

Jah, just ükskord ennemuistsel ajal elas koer päris üksipäini metsas. Elas, elas. Igav hakkas sedaviisi elada. Seepärast otsustas ta metsaelanike seast seltsilise leida. Talle kalpsas jänes vastu.

«Kuule, pikk-kõrv,» ütles koer, «hakkame õige üheskoos elama!»

Jänesel polnud selle vastu midagi. Nad otsisid endale peavarju, ja et öö oli tulemas, heitsid magama. Jänes jäi kohe magama. Aga koeral polnud und, hakkas teine ajaviiteks haukuma. Jänes kargas ehmunult püsti, ajas kõrvad kikki ja kuulutas:

«Mis sa, sõge, haugud? Vaata, kui hunt kuuleb, tuleb siia ja murrab meid mõlemaid . . .»

Koer jättis haukumise, aga endamisi mõtles nõnda:

«Olen endale viletsa seltsilise valinud. Jänesel on arg süda. Tuleb minna hundi juurde.»

Koer läsksi hundi juurde.

«Kuule, va hall,» ütles ta, «hakkame õige üheskoos elama!»

Hundil polnud selle vastu midagi. Nad otsisid endale peavarju, ja et öö oli tulemas, heitsid magama. Hundil vajus silm sedamaid kinni. Aga koeral polnud und, hakkas teine ajaviiteks haukuma. Hunt kargas ehmunult püsti, ajas kõrvad kikki ja kuulutas:

«Mis sa, sõge, haugud? Vaata, kui karu kuuleb, tuleb siia ja murrab meid mõlemaid . . .»

Koer jättis haukumise, aga endamisi mõtles nõnda:

Sisalik aga tagasi ei tulnud. Karupoeg paterdas edasi ning nägi madu. Madu vahetas parajasti kesta. Kui ta karupoega märkas, tegi temagi kiiresti minekut.

«Hei, sa kaotasid midagi!» hüüdis karupoeg jälle ning uuris mahajäänud maonahka, millele omanik enam järele ei tulnud.

«Küll on imelikud kaotajad,» imestas karupoeg ning tahtis sellest kohe ka emale rääkida, kuid ei leidnud teda enam üles. Liiga kaugele oli põngerjas omapead tulnud. Mida nüüd teha? Kas hakata kohe nutma või püüda siiski ema leida? Õnneks tuli karuema jooksuga. Jälgi mööda oli ta kadunud poja ise üles

leidnud.

«Ema, ema!» hakkas karupoeg kiiruga seletama. «Tead, mis ma nägin! Üks väike loom kaotas oma saba ära ega leidnud enam üles! Aga kui mina ära kadusin, leidsid sina mind kohe. Küll sa oled hea otsija!»

er endale seltsilist otsis

Lastele jutustanud Andres Jaaksoo

«Olen endale viletsa seltsilise valinud. Hunt polegi nii tugev, nagu arvata võis. Tuleb minna karu juurde.»

Koer läski karu juurde.

«Kuule, laikäpp,» ütles ta, «hakkame õige üheskoos elama!»

Karul polnud selle vastu midagi. Nad otsisid endale paraja peavarju, ja et öö oli tulemas, heitsid magama. Karul vajus silm korrapealt kinni. Aga koeral polnud und, hakkas teine ajaviiteks haukuma. Karu kargas ehmunult püsti ja kuulutas:

«Mis sa, söge, haugud! Vaata, kui inimene kuuleb, tuleb siia ja võtab meilt mõlemalt elu...»

Koer jättis haukumise, aga endamisi mõtles nõnda:

«Olen endale viletsa seltsilise valinud. Karu polegi nii julge ja tugev, nagu arvata võis. Tuleb minna inimese juurde.»

Koer läks metsast välja, läks inimese juurde.

«Kuule, harkjalg,» ütles koer, «hakkame õige üheskoos elama!»

Inimesel polnud selle vastu midagi, kutsus koera oma katuse alla, ja et öö oli tulemas, heitsid nad magama. Inimesel vajus silm kohe kinni. Aga koeral polnud und, hakkas teine ajaviiteks haukuma. Inimene magas edasi. Koer haukus kõvemini. Inimene ajas viimaks silmad lahti ja kuulutas:

«Kulla kutsu, kui sul on kõht tühi, siis söö, aga ära sega minu magamist!»

Koer jättis haukumise, koormas kõhtu ja lasi siis silmad jälle vaheliti. Nõnda inimese juurde jäigi. Ja on siamaani.

Meie isa on kapten

Mõnikord juhtub, et kalaparv pääseb hoopis minema. Ning siis algab kõik otsast peale: parve otsimine, sellele lähedale sõitmine ja noota ajamine.

Ühel püügiretkel sattus noota vaal. See suur vee-elanik on looduskaitse all ning tal lasti oma teed minna.

Pärast rasket püügipäeva meeldib meremeestele kodust kirju saada. Ingmari ja Marko isal on kangesti hea meel, kui ta lisaks ema sõnumitele leiab ümbrikust poiste joonistused.

Marko, Ingmar ja Arnold Purgega ajas juttu

VIIVI VARIKSAAR

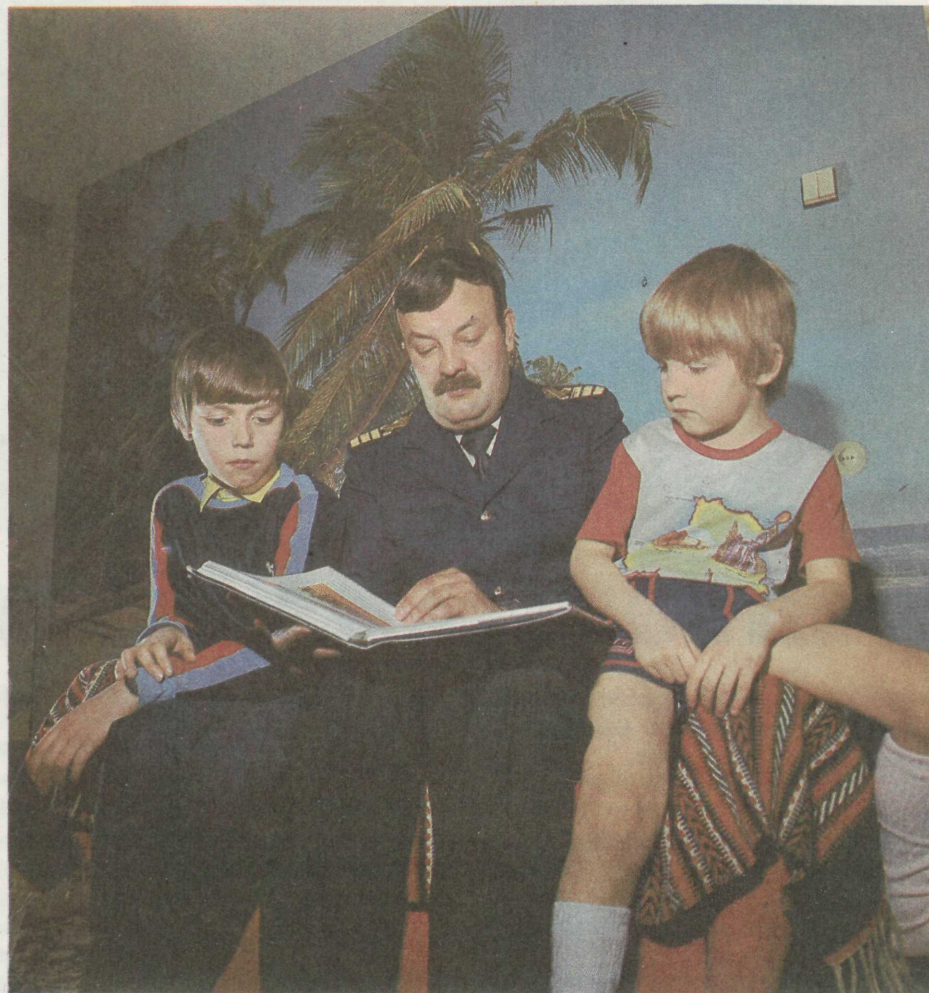
PILDISTANUD TIIT KOHA

Ingmar ja Marko hoiavad pildil üsna isa ligi. Selleks on ka tõsine põhjus. Mõni päev pärast pildistamist läks isa jälle kauaks kodust ära. Marko ja Ingmari isa Arnold Purge töötab laevakaptenina kolhoosis «Hiiu Kalur». Kolhoosi kalalaevad käivad kaugetel püügiretkedel. Meremehed on pool aastat, vahel isegi rohkem korraka kodust ära.

Ingmar leiab kaardilt ja gloobuselt Lääne-Sahara kiiresti üles. Kaarti on nad koos isaga tihti uurinud: ikka nõnda, et kust isa seekord tuli ja kuhu ta järgmine kord läheb. Nii on Ingmarile tuttavaks saanud Jaapan, Korea, Hispaania ja Angola. Missuguses maailmajaos Lääne-Sahara asub, seda teab Marko. Selle labidakujulise maalahmaka, mida kutsutakse Aafrikaks, leiab ta üles küll. Kalade nimed hakkavad kõik s-tähega: sardiin, sardinella, stauriid.

Kalaparv üles leida ja noota ajada pole sugugi lihtne. Kapteni järel tähtsuselt teine mees sel ajal laevas on akustik. Tema kuulab ja vaatab, kus kalaparv liigub. Õigemini kuulab ja vaatab vee all ringi keerulise nimega aparaat kajalood. Palja silmaga kalu üles ei leia, sest kõige parem püügiaeg on öösel. Pealegi liiguvad kalad nii sügaval, et veepinnal pole midagi märgata.

Kui kalaparv leitud, algab kalalaeva kapteni kõige tähtsam töö: parve ümber piiramine. Seinnoot on 600—650 meetrit pikk ja sinna mahub kuni 100 tonni kala. Laev sõidab ringi ümber kalaparve ja noot sulgub ringikujuliselt. Lõpuks tõmmatakse alt põhi kinni. Kalad jäävad laeva külje äärde nooda sisse ujuma seniks, kuni saab värske kala baaslaevale ära anda. Baaslaev on hästi suur. «Undva» näeb selle kõrval välja nagu päkapikk inimese kõrval. Kala tõstetakse suure kastiga otse noodast baaslaevale. Seal pannakse need karpidesse või külmutatakse.

Vaika kaljud.

Valgepõsk-lagled.

Pildistanud FRED JÜSSI

VILSANDI LINNURIIK

Kevadel kaheksakümne aasta eest hakkas Vilsandi tuletorni loodusehuviline ülem Artur Toom oma kodunurga linde kaitsma. Imelik küll, aga kaitsta tuli neid Vilsandi saare elanike eest, kes käisid pesadest linnumune korjamas. Munad söödi ära ja mis endale enam ei kõlvanud, visati sigade ette. Artur Toomil oli palju tegemist, et linnud oma pojad saaksid välja haududa. Mõnikord tuli isegi öösiti saartel valvata. Vilsandlased said tuletorniülema peale pahaseks. Nad uskusid, et ta kadedusest kõiki linnumune endale tahab hoida.

Aga asja sellest linnukaitsest igatahes sai. 1910. aastal rajati siia, Vaika saartele, juba tõeline linnukaitseala. Õige varsti tunti seda kogu Eestis ja teisteski maades kui Vilsandi linnuriiki. Vilsandi linnuriigi sünniaastat loetaksegi Eesti looduskaitse algusajaks. Vilsandi linnuriigis pandi ka esimesed eestikeelsete kirjadega linnurõngad.

Kunagisest Vilsandi linnuriigist on

nüüd saanud Vilsandi Riiklik Looduskaitseala. See võtab enda alla kogu Vilsandi saare ning hulga väikesi saarekesi ümberkaudu.

Vilsandi on meie looduskaitsealadest kõige merehõngulisem ja merehäälses. Mõnel aastal ei jäätu meri siinkandis üldse ja nii liigub Vilsandi rannavetes mitut liiki veelinde. Põnevaim aeg loodusehuvilise jaoks on siiski kevad, kui saartele hakkavad jõudma rändlinnud. Esimestena saabuvad hallvares (tema ju ka rändlind) ja suured kajakad, siis kosklad, hahad ja teised merelinnud. Mais ilmuvad suurte parvedena valgepõsk-lagled. Nemad puhkavad ja kosutavad endid siin mõne nädala, enne kui oma Põhja-Jäämere kodusaartele edasi lendavad.

Üks huvitavamaid Vilsandi linnuriigi kodanikke on hahk. Minevikus said põhjamaalased hahapesadest väärtuslikke udusulgi. Nendest valmistati sooje riideid. Hahasulgedest magamiskotid ja joped on tänapäevalgi hinnas. Neil aegadel, kui sünteetikat

veel ei tuntud, öeldi: hahk muneb kuldmune.

Vilsandi looduskaitsealal näeme veel hallhanesid ja mitmesuguseid parte ja varte, kosklaid, kurvitsaid ja laululinde. Üldmulje kevadistest linnusaartest loovad siiski lärmakad valgekuuelised kajakad ning tiirud. Kõik need linnud kokku moodustavad otsekui omaette ühiskonna ja nii see ju ühes õiges riigis olema peabki.

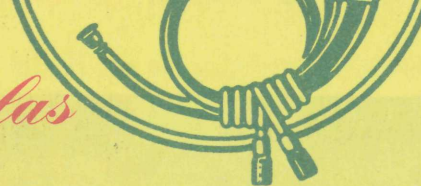
Ent ei maksa arvata, et Vilsandi looduskaitseala ainult lindude pärast on. Siin leidub mitmeid huvitavaid ja haruldasi taimi. Taani meresalati näiteks ei kasva kuskil mujal kogu Nõukogude Liidus.

Vilsandi looduskaitseala, peale selle, et on kõige merehõngulisem, köidab ka looduse ainulaadse ja omapärase iluga. Niisuguseid kaljuseid randu kui Vilsandi ja Vaika saartel, ei leia me kusagilt mujalt.

FRED JÜSSI

Meremeestel külas

Meie klassi Priidu isa on laevakapten. Tema laev kannab nime «Saaremaa». Kui laev seisis Nasva sadamas, kutsus Priidu isa meid seda vaatama. Ta rääkis meremeeste elust palju huvitavat. Meile näidati laeva kööki ja kajutit. Nägime ka teisi ruume. Saimme teada, et laeva esiotsa nimetatakse vööriks ja tagumist osa ahtriaks. Nüüd on «Saaremaa» uue meeskonnaga juba jälle kaugel püügi-vetes. Soovime talle head kalaõnne!

MARTIN PÄRN,
Kingissepa 2. Keskkooli
Ib klassi õpilane

Jäljed

Tegime kodus remonti. Aknad, uksepiidad ja seinad olid juba värvitud. Viimasena värvisime põranda. Isa keelas meil värskelt värvitud põrandale minna.

Pärast lõunasööki märkas isa, et terve põrand on väikesi jälgi täis. Isa tahtis teada, kes selle tembuga hakkama on saanud. Kõik kohkusid. Korraga märkasime, et Peeter on kadunud. Tema oligi salamahti põrandal käinud ja nüüd ei julgenud üles tunnistada. Leidsime ta siiski üles. Peeter oli pugunud riidekappi. Sealt kostis vaikset nuttu.

ANTS TONISSON,
Kilingi-Nõmme Keskkooli
IIb klassi õpilane

Tüli ja Hea Tuju

Meie majas käib Tüli aega veetmas just siis, kui töötame. Ema teeb akna lahti, et tuba tuulutada, aga tema lipsab sisse ja sosistab Dianale: «Sikuta Marikat kõrvast!» Siis jookseb minu juurde ja hüüab: «Viska Dianat diivanipadjaga!» Marjanale karjub ta: «Hakka jonnima!» Ja ongi kogu elamine kisa, kära ja jonnijoru täis. Õudne! Suure lärmi peale jookseb ema luuaga kohale ja ajab Tüli välja.

Hea Tuju on meil palju sagedasem külaline. Töö ja mäng laabuvad just siis hästi, kui külas on meie sõber Hea Tuju.

MARIKA OPER,
Varstu Keskkooli
III klassi õpilane

Nagu kalad vees

Pildistanud TIIT KOHA

Vahel tundub, et kõik hea keelavad vanemad sul ära. Šokolaadikommid näiteks. Hilja õhtul televiisorit vaadata. Märja nahaga jääkülma vett juua. «See pole sulle kasulik!» ütleb ema ja jutul lõpp. Õnneks on veel hulk häid ja samas kasulikke asju. Sportimine kuulub nende hulka kindlasti. Täna läheme külla lastele, kes on endale spordialaks valinud ujumise. Spordiühingu «Kalev» ujumiskooli kõige nooremad on praegu Valga rajoonis Lüllemäel spordilaagris. Kogu pika kooliaasta treeniti siseujulas. Kõstrijärves sulistades kipub lastel meelestki minema, et vette

pole tulnud möllama. Eili, Kairi, Kadri ja Sirle hakkasid laagriaega ootama juba kevadel. Nii tore oli eelmisel aastal. Nende ja veel ligi kolmekümne Tallinna koolide 3. klassi õpilase treeneriks on TPedl üliõpilane meistersportlane Kaupo Mast. Kristel on teistest aasta võrra noorem, aga mitte kriipsugi kehvem. Kristel oli alles lasteaialaps, kui treener Kaupo ta ujuma kutsus. Spordilaagris kulgeb päev tempokalt. Hommikul võimlemine, meisa-jooksud ja pauhh! järve. Karastav suplus pühib silmist viimase uneraasu. Spordipoisid ja -tüdrukud

pole mõned nannipunnid, kes külma vett pelgavad ja nohu saavad. Treeningulkaajate seas oli talvelgi gripi-põdejaid vaid näputäis. Sportimine teeb tõbised lapsed terveks ja vastu-pidavaks.

Spordisõbrad küllap teavad, et «Kalevi» ujula on praegu remondis. Kuid ega ujumiskool sellepärast uksi kinni pannud. Treeninguid peetakse teistes ujulates. Kristelile meeldib kõige rohkem käia «Tööjõureservi-des». See ujula on avar ja ruumi jääb ka võimlemiseks. Ujuja peab olema paindub. Ujumisliigutusedki õpitakse kõigepealt selgeks kuival. Võimlemisele kulub kahe tunnisest treeninguajast ligi pool. Sirutused, painnutused, käte-, öla-, vöö-, puusa- ja põiarigid. Varbredelil turnimine, pallide loopimine. Kõik liigesed tuleb enne vett minekut lahti võimeldada.

Ja siis — basseini! Seda korraldust ei pea treener kunagi kordama. Neli basseini pikkust selili, neli korda del-fiini, krooli, konna... Vahepeal võetakse appi korgist lauad. Poisid lugesid kokku, et ujuvad treeningul umbes 30 korda basseini ühest otsast teise. Basseini pikkus on 25 meetrit. Kui pikk maa ühel treeningul läbi ujutakse? 3. klassile on see ülesanne jõukohane. Arvutame koos: $25 \cdot 30 = 750$ meetrit. 1. septembril kohtuvad treeningukaaslased mitte enam ülepäeviti ujulas, vaid juba ühe klassi õpilastena. Kõik nad hakkavad õppima Tallinna 49. Keskkooli ujumisklassis. Enam ei pea sõitma treeningule linna erinevatesse paikadesse. Ujula on samas kooli kõrval. Treener Kaupo Mast rõõmustab koos lastega. Treener tahaks veel, et ujumisklassi lapsed oleksid õppimises sama taibukad ja väledad kui basseinis.

EDA ALLIKMAA

Pea meeles:

Ära mine üksi ujuma!

Ära mine täis kõhuga vette! Pärast sööki on vaja vähemalt tund aega oodata.

Uju ainult ranna suunas või piki kallast.

Ujumisrõngaga õpid vale ujumisasendi.

Ära sukeldu kauaks ajaks vee alla!

Ära mine vette tundmatus kohas.

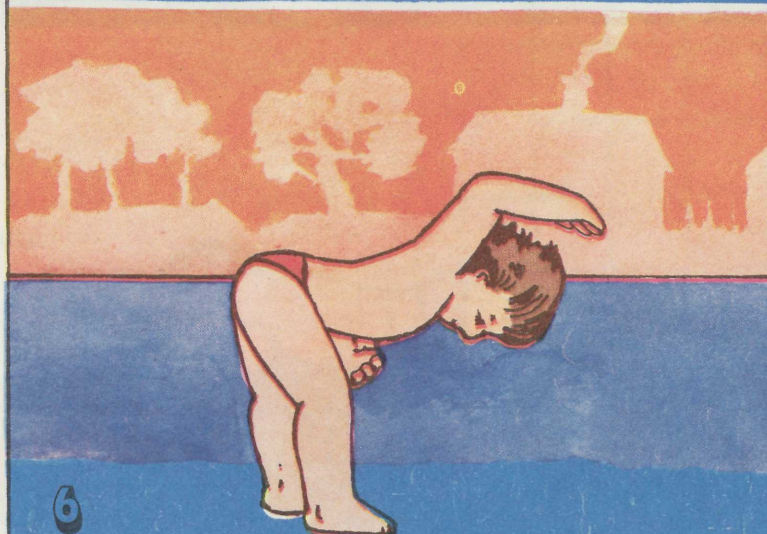
Vees ei tohi paigal olla, liigu pidevalt!

Pärast ujumist jookse või tee harjutusi, hõõru ennast rätikuga, nii saad sooja.

Joonistanud ANNES IHOMA

8

Lõika see väike ujumisõpetus välja. Pane leheküljed õigesti järjekorda. Katkendliku joone kohal kinnita lehed kas klambri või paelaga.

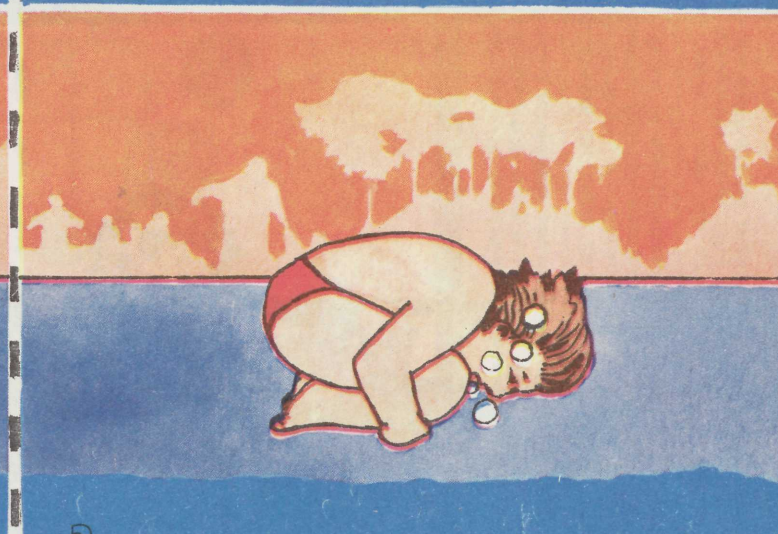
6

Harjutust kätele tee vööst saadik vees. Kumardu niipalju, et ka nägu oleks vees. Kui üks käsi liigub vee all eest taha, siis teine käsi peab samaaegselt ülevalt järgmiseks tõmbeks ette liikuma.

Tule ujuma!

Saame veega sõbraks! Vees kõndida ja joosta on hoopis teistmoodi tunne.

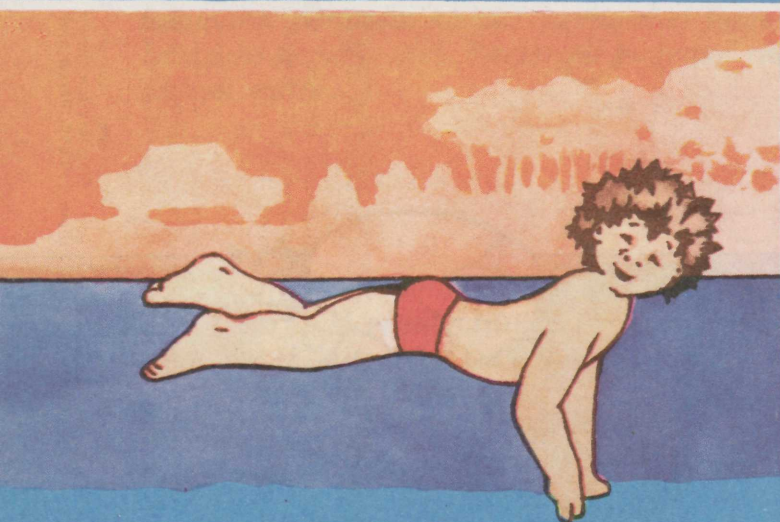
3

Hinga sügavalt sisse, tõmba ennast kägarasse ja võta põlvede ümber kinni. Vesi tõstab su pinnale nagu korgi. Kaua suudad nõnda püsida?

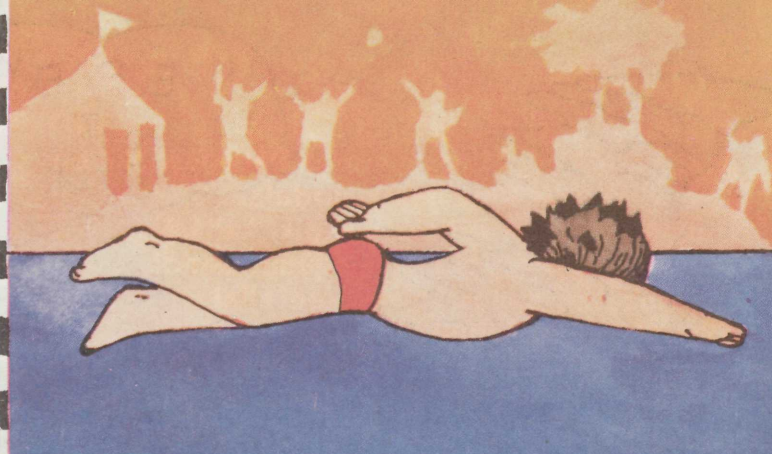
2

Võta kaaslaste käest või basseini servast kinni ning kükita vee alla. Tee silmad lahti ja hinga hooga vette. Korda harjutust!

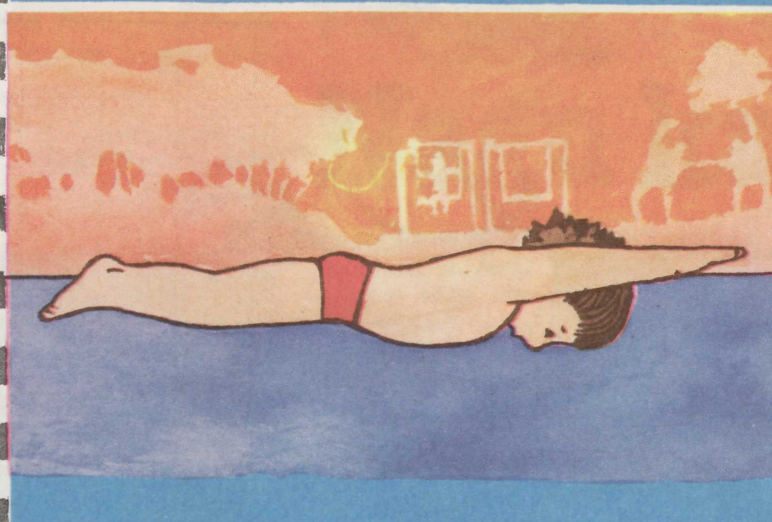
4

Õige ujumisasendi õppimiseks aseta parajas sügavuses käed põhja. Jalad tõsta veepinnale ja liiguta neid pidevalt üles-alla. Kõnni kätel mööda põhja edasi.

7

Korda libisemisharjutust koos jalgade üles-alla liigutamisega. Lisa veel eelmises harjutuses õpitud käteliigutused. Nüüd sa ei libise, vaid juba ujud!

5

Proovi veepinnal libiseda. Tõsta käed üles pea kohale kokku. Kalluta keha ette kummargile ja tõuka ennast põhjast või basseini servast veepinnale libisema.

Pettumus

Kiitus meeldib igaihele. Vahel juhtub aga nii, et püüad küll head teha, kuid välja kukub halvasti.

Olin siis viieaastane. Nädalapäevad oli ema rääkinud, et porgandipeenar tahaks rohimist, aga aega pole sugugi. Mind pidas ta selle töö jaoks veel liiga väikeseks. Olin solvunud: «Mina — väike! Iga tita oskab rohtu mullast välja siktutada.»

Ühel päeval olin üksikodus. Nii kui ärkasin, jooksin aeda. Teadsin, kus porgandipeenar asub, kuid ühtegi porgandit seal polnud. Nägin ainult nõgeseid ja pisikesi rohuliblesid. «Ju siis porgandid pole veel mulla seest üles tõusnud,» arvasin ja asusin tööle. Püüdsin kiiresti rohida, et töö saaks ema tulekuks valmis. Olin just lõpetanud, kui ema mind otsides lõpuks aeda jõudis. Ema lõi käsi kokku ja ohkas: «Kõik porgandid oled sa üles kitkunud!» Porgandid? Kus olid siin porgandid? Oi, kui pettunud ma olin! Käed kipitasid ja vesi jooksis silmadest. Ma ju ootasin, et ema mind kiidaks.

ESTRA EDO,
Viljandi 1. Keskkooli
IVa klassi õpilane

Postipäev

1800

IGA TÄRINGU SILM ON 5 MINUTIT JA KÄIA TULEB MÖÖDA RUUDUSTIKKU KELLA 8.05 KUNI 18.00-NI. ÜKSI KODUS OLLES KIPUB AEG VENIMA, AGA TEINEKORD LÄHEB PÄRIS KIIRESTI. SELLEKS ON MÄNGUL PUNASED JA ROHELISED RUUDUD: KUI NUPP SATUB PUNASELE, VENIB AEG KOLLAST TEED MÖÖDA TAGASI; ROHELISELT RUUDULT LÄHEB AEG KIIRESTI EDASI. KELLE PÄEV MÖÖDUB KIIREMINI, SEE ON VÖITJA.

1745

Joonistanud KURTI VOOL

HIND 20 KOP.
ИНДЕКС 78231

1730

1715

1700

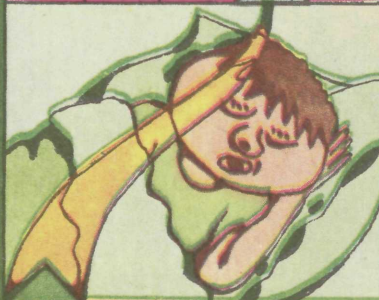
1645

1630

1615

1600

1545

1530

1515

1315

1330

1345

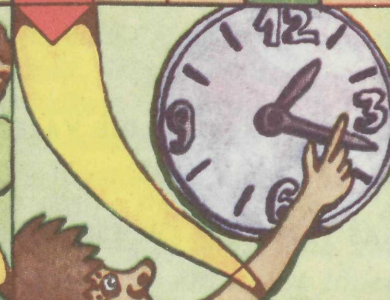
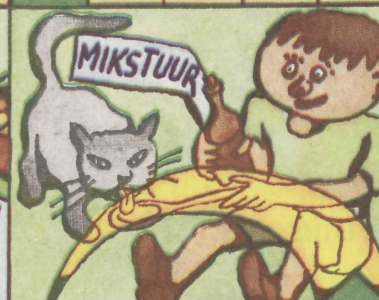
1400

1415

1430

1445

1500

1300

1245

1230

1215

1200

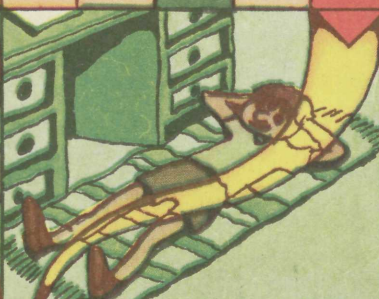
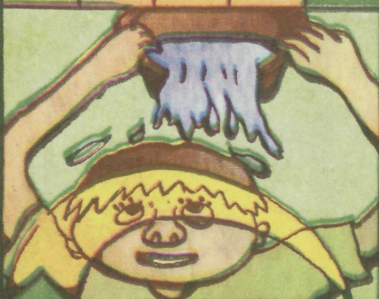
1145

1130

1115

1100

1045

1030

1015

805

810

815

820

835

840

845

850

900

905

910

915

920

925

930

935

940

945

950

955

955

1000